

SOPIANAE, A „SZÍVRABLÓ VÁROS”

Ha Láng Zsolt a 2013-as kötetével nem foglalta volna le a *Szerelemváros* címet, akkor ennek az írásnak az élén is ez állhatna, hiszen a Litera-díjas Péntek Orsolya negyedik könyve: a *Vénusz jegyében/ Pécs regénye* (Kalligram, 2022) annak a lenyomata, hogy a szerző gyermekkorától fogva mély, szinte érzéki módon kötődik Pécshez, elsősorban a soknemzetiségű család apai ágú horvát nagymamájához, inkább, mint az olasz-lengyel-német ősökre visszamenő budai nagyszülőkhöz. Ő ugyan Budán született, és az ELTE történelem-magyar szakán végzett, de szíve és képzőművész alkata Pécshez húzza, az alkotásra inspiráló városhoz. Jói ismeri ezt és a limesen húzódó déli világot. Érdeklődése elsősorban kelet-közép-európai gyökerű, mely vidékeken minimum 50 évente átsöpör a történelem viharos szele (akár idegen hadsereg vagy diktatúra formájában). A 2014-es *Andalúz lányai*, a 2017-es *Dorka könyve* és a 2020-ban megjelent *Hóesés Rómában* c. könyvtrilógiájában, mely részben fiktív család-és nevelődésregény is, számtalanszor esik szó a pécsi nyaralásokról, s már a trilógia első részében lehetett tudni, hogy meg fog születni Pécs regénye. Ugyanis a főhős ikrek közül Szterke (Eszter=az író alteregója) gimnazistaként az irodalom órán Janus Pannonius költeményén elérzékenyülve a padba véste a pannon költő mandulafácskáról szóló sorait (72), illetve gondolatban mindig a városba menekült, ha bármi bántás érte. Ha pedig a család filatorigáti lakótelepén bolyongott, akkor a régi házakat kereste fel, melyek Pécsre emlékeztették. Az időkezeléssel a trilógia rafinált módon bánik, tulajdonképpen a 3. darabból indul el a családi szál felgöngyöltése, majd Szterke és Dorka könyve a folytatás; ennek a 3. kötetnek a végén olvashatunk arról, Eszter E/1. –ben történő színrelépésével, hogy „akkor jutott eszembe, hogy elmondom a történetüket”, (395) mármint a szeretett fotós és a délvidékre települt Júlia nagynénjének az életét, mellyel szinte átvezet a 4. kötethez, mely – hiába Pécs regénye – ezer szállal kötődik a családi legendáriumhoz. Eszter felnőttként többször járt Rómában, Velencében, úgy ismerte e városokat, mint Pestet vagy Pécsét. Ez a gigantikus szöveg univerzum, melyben az olvasó akár elveszítettnek érezhetné magát, ha nem figyel kellőképpen a kapcsolódásokra, végül szépen összerendeződik. (Ez talán részben köszönhető a könyv szerkesztőinek: Torma Máriának és Mészáros Sándornak is.) A történetek tabula rasaként kezdődnek, majd palimpszesztiként íródnak egymásra, de követhetően. Gerlóczy Márton: *Mikecs Anna Altatóját* (Scolar, 2017) juttatja eszünkbe, ahol a könyv végén szintén meg kellett adni a családfa rajzát, hogy eligazodhassunk. Péntek Orsolya esetében hasonlóképpen így van ez, mivel a szerteágazó családban horvát, osztrák, tüke, lengyel, olasz, zsidó, magyar vér csörgedezik, bennünk József Attila *A Dunánál* c. versének kezdő sorait fölidézve.

A könyvterasz 2022. 11. 01-i interjújában Papp Sándor Zsigmonddal beszélgetve az identitás kérdését is feszegetik, melyből kiderül, hogy a szerző „leginkább egy már nem létező állam, az Osztrák-Magyar Monarchia állampolgárának tartja magát”. Pécssett érzi magát otthon, és már „szisztematikusan bejárta történetét, hogy majd egyszer” megírja. „A családtörténet egyben Monarchiatörténet is, így nem tekintem lényegesen újnak a regény témáját és módját.” Ezért is gondolhatjuk azt, hogy akár tetralógiának is tekinthető e 4. kötet, csak itt egy városra koncentrálnak a cselekmény elbeszélője. Ahogy Tolnai Ottó éveken át (megunhatatlanul) mesél Palicsról, vagy Oravecz Imre regél a családtörténeti regényfüzéreiben, úgy ebbe a sorba is beilleszthető a *Vénusz jegyében*. Péntek Orsolyánál a város a lélek viharcentruma. Mesélésével gúzsba köti érzékeinket, fantáziánkat, helyenként G. García Marquez vagy L. Ulickaja *Médeia gyermekei* mágikus realista stílusában andalít el (főképp a török uralom leírásakor), de mindenképpen vonzás és kötődés árad soraiból. Engem, aki ötödik éve lakom ebben az ősrégi, nagy kultúrával rendelkező városban (elhagyva a limes északi Ad Flexumát, majd a fővárost), ugyanaz ragadott magával első pillanattól kezdve, ami a szerző lelkét fogságban tartja: Pécs harmonikus, logikus elrendezésű utcaképei, a változatlanul hagyott utcanevek: Janus Pannonius, Apáczai Csere János, Király utca (melynek egyik hoteljének

halljában Bartók Béla is adott koncertet, s az utca elején látható Weöres Sándor ülő bronzszobra; vagy a Littke József u. (az egykori pezsgőgyárossal elnevezve), az Aidinger János u. (az első polgármester, ügyvéd neve nyomán), a Zsolnay-negyed és még hosszan sorolhatnánk. A belvárosban mindenütt a Monarchia-beli épületek sorakoznak, nem beszélve a török-kori emlékekről és a dómról, az ókeresztény emlékhelyről. Mindezt Varga Bence is elismeri az *Egy város, ahol az ég és a föld összhangba kerül* c. írásában (fidelio, 2023. 01. 06.) De megejtőek a Kertváros szerteágazó földi (járda) csillagútjai is, melyek hiába koptak meg, de a régi római kultúra átlátható lenyomatát adják. Ezek az utak szabadságot biztosítanak a léleknek és döntési lehetőséget a szellemnek, hogy merre tovább. Pécs valóban szerethető város. A polis-rendet (a történelem viharai ellenére) az ókori morálfilozófia, Péntek Orsolya szerint a szűfizmusz létfilozófiája tartja fenn. A török hódoltság Pécs speciális helyzetben volt. Az összes szűfi rend megtelepedett itt, illetve „csak itt volt a menlevieknek, ennek az intellektuális, Rumi tanításain alapuló, perzsául verselő szerzetesrendnek egyháza.” Nagy ajándék, mert csodálatos létfilozófiája van: az Isten közvetlen, személyes megtapasztalása által próbál rálelni Isten szeretetére és megismerésére.

Jól mondták a törökök egy csodás meséjükben (197-198): Irem, azaz mennyei lakóhely Pécs. Ahol (az érdeklődők számára) még a szocializmusból itt maradt kopott utcai hírlapáros bódékban, a sok bulvár mellett fellelhetőek a kortárs szépirodalmi folyóiratok is, s a korszellem nem ronthatja meg teljesen a városlakókat, a pingvinként totyogó, többnyire alacsonyabb növésű idősebb nőket, de a fiatalokat sem. A szerző mondta egyik könyvében Dorkának, hogy ő azonnal meg tudja különböztetni a kunságiakat az itteniektől. A város lakóira a józan gondolkodás és a takarékoság jellemző. Ebben példamutatóak elsősorban a svábok, a tükék, a rácok, a horvátok, a zsidók), mert hogy ennyire kevert a lakosság, a magyaroknak van kiktől életviteli mintát venni. Mindeközben élvezhetjük a mediterrán jellegű Mecsek vonulatainak védelmét, a temérdek park megnyugtató hatását. Valamikor Tallinban láttam a fenyőfák és tölgyeken ugráló mókusokat, itt viszont a varjak és a galambok szelik át a leget csapatostul. A limeshez tartozó főbb városok, melyek az egykori Római Birodalom védelmi rendszerét alkották: Sopianae mellett Savaria, Arrabona, Alba Regia, Ad Flexum, Aquincum és még sorolhatnánk egészen az Alföldre kiterjedően is. Benedek Szabolcs recenziójában (könyvterasz, 2022. 10. 21.) kétségbe vonja, hogy a regénynek lenne-e vezérmotívuma, bár azt elismeri, hogy a főszereplő maga a város, tehát valamiféle emlékkállítás, mementó zajlik a műben. De nem veszi észre a már a trilógián is végig húzódó, de itt leginkább hangsúlyos kulcsmotívumot: az otthonkeresést, az otthon megtalálását. A szerző maga mondja teljes egyértelműséggel: „a Tompa Mihály utca, amely a világ utcái közül a legjobban fáj” (pécsi nagymama egy hónapja halt meg, 2012-t írunk, és most búcsúznia kell a háztól, a várostól), „és amilyen ennyi év után sem bírok végigmenni, mert az a ház volt az egyetlen otthonom ezen a világon”. (349)

„Az imaginatív írásban hiszek” – vallja -, „már a kutatás során elkezdtem látni a korabeli Pécsket, a római korit, a középkorit vagy épp a pestis által sújtott 18. sz.-i várost. Ezt a fejezetet a koronavírus-járvány tombolása idején írtam” – meséli tovább Péntek O. az interjúban.

Adódik rögtön a kérdés: hogy alakult a kötet szerkezete? A regény a szerző személyes külső-belső utazástörténeteivel indul, négy város: Lisszabon, Róma, Zágráb, Pécs bejárásával. A kulcsszó már itt megjelenik. Egy 17. sz.-i utazó, Evlija Cselebi úgy vélte: Irem magyarországi kertje Pécs. Az jelentheti az otthont. Péntek O. ekkorra már 14 éve járta Európát az egykori Római Birodalmon belül, és mindenütt Pécsre kereste. Csak azt érezte: Róma és Trieszt, Pula és Zágráb és Pécs egyben van. „Pest egy másik világ. Egy idegen világ. Amikor azt mondom, hazamegyek, nem Pestre gondolok. Azt hiszem, a világ bármely pontján Pécsre vagy Zágrábra gondolok, de Zágrában Pécsre.”(17) Ezzel a bevezetővel veszi kezdetét az ókortól napjainkig tartó történelmi utazás, melynek fejezetcímei a bolygókhöz, a csillagjegyekhez kapcsolódnak, jelezve a fejezet tartalmát. Pécs attribútuma az, hogy a

Mérleg jegyében áll és a Vénusz házában. A recenzensek közül a cselekményt legtömörebben Bakó Sára (ÉS, 2023. 02. 10) foglalta össze. A szerkezet valójában nyolc nagyobb egységre osztott, ezek mentén tekintjük át a sodró erejű tartalmat, utalva közben az ábrázolásmódra és a stílus jellemzőire.

I. A *Vénusz jegyében*: az első fejezet a könyv címével azonos. A Vénusz nevét a szépség és a szerelem római istennőjéről kapta. A Hold után a legfényesebb objektum az égboltozaton. Geológiai összetétele hasonlít a Földéhez. Pannónia a Római Birodalom része, ahová szabad mozgással jönnek-mennek a könyv hősei, boldogulásukat keresve. Így kerül Sopianaeba a Száműzött és szerelme, a kelta Ulpia Ruca, akinek kék szemű leszármazottai végigkövethetőek a könyv egészében. Őt ugyan a városba betörő tatárok lenyilazzák, de gyermeke életben marad. A többieket elsöpri a történelem vihara. De annak ellenére, hogy a várost felégetik, és a lassan épülő Bertalan templom is áldozatul esik, a kereszténység terjed, elindul lelkeket hódító útjára. Különböző rendek: Benedek-, Ágoston-, a Ferencesek kezdik meg munkálkodásukat a vidéken. (90)

II. A *Nap jegyében*: Ulpia Ruca gyermeke is részese a keresztény tanok megismerésének. Felépül a Bertalan templom, a papok lelkesen munkálkodnak, iskolákat hoznak létre.

III. *Mercurius jegyében*: a tudomány terjedését elősegíti a városban püspökként szolgáló és alkotó költő, Janus Pannonius. Őt már idősebb korában ismerjük meg, alakját a szerző sokoldalúan ábrázolja. Külön kitér a Mátyás királlyal való viszályára, mert meglátta a „Janus-arcú Mátyás másik arcát” (133), a telhetetlen hódítóét. A szerző másként mutatja be a köztudatban „igazságosnak” vélt királyt. Janus Pannonius menekülés közben Zágrábban leli halálát, de Pécssett hagyta kertművészetét, a megalapított egyetemet és a könyvtárat. „Mert egy birodalom megbukhat politikai vagy katonai értelemben, de a kultúra vonatkozásában hosszan fennmaradhat” – idézi a szerzőtől a Margó Fesztiválon elhangzottakat Kerékgyártó György a Magyar Hírlapban (2022. 10. 14.) Cikkében kitér arra is, hogy az említett E. Cselebi szerint Pécssett nyugszik Platón, akit a törökök mágusként tiszteltek, Elflátún néven. Miután Platón megelégette Athén nyűgét, Pannóniába vándorolt, és Pécssett kapott Nagy Sándortól földterületet, majd itt temették el egy rózsakertben. Ez persze legenda. A Pécs története III. kötete szerint ugyanis az ókori bölcselő sírja a görög Akadémia közelében, az Akadémosz hérosz ligetben található.

IV. A *Hold jegyében* c. fejezet nem kétséges, hogy a török megszállásról fog szólni.

Szerencsére a végvárok szerepét Pécsstől átvette Kanizsa, így az oszmánok nem rombolták le a várost. Gázi Kászim, e rész főszereplője hangoztatta is, hogy „a szívrabló várost” nem akarta letarolni. A nép is kedvelte a vezért: „Kászimot, higgyétek el, az Isten küldte, ne kérdezzétek, melyik isten”. (144) Irem, azaz Pecuj, vagyis Pécs szépült: fürdők, iskolák, templomok (dzsámik és minaretek) épültek. A fejezet hangszínén és tónusán, a leírásokon is érződik a szerző elismerése. Humorral fűszerezett helyzetrajzokban festi meg a török bazársorokat, a piacokat, a kereskedőket. Valamint megjegyzi, hogy sok-sok kis Kászimot nevelt fel a város, mivel Kászim ugyancsak hódolt a gyengébb nemnek. De a törökök dicsérték a korábbi püspök tevékenységét, mert Janus Pannonius kertművészete elragadó volt: „az a püspök, aki a kertet építtette, az égitestek járása szerint rendezte el az utakat, a Nap útján volt a Platónról elnevezett pad egy rózsalugas közepében”. (147) De milyen a magyar? „Kászimot még a Malomszeg is meggyászolta, de hamar elfeledték, és egymásnak estek újra.” (165) Aztán a naptárt akarták átszabni a pápa parancsára, hogy a kereskedők ne tarthassák meg a vásárnapokat. „Mehmed bég halálra ítélte ezeket a büdös papokat, akik a templomaikat illatosítják ugyan, de maguk ki tudja, valaha fürödtek-e.” (165) De egyszer csak berontottak Zrínyi csapatai a városba, s a keresztény vitézek feldúltak mindent, vérfürdőt rendeztek, ezzel Pécs török időszaka le is zárult. Legfeljebb a kék szemű gyermek őrizte Idrisz baba tanítását: „a szív útja az egyenes út”.

V. A *Szaturusz jegyében* c. fejezettől nem sok jót várhatunk, a hangnem is elkomorul.

Sorscsapások sorozata érte a várost, két évig dühöngött a pestis-járvány. E fejezet kiemelt

szereplője a horvát Martin Tomasovics, aki kitartóan hordta a hullákat, temetett, de nem kapta el a halálos kórt. Valamint fontos tevékenységet folytatott az új püspök, Klimó György, aki keményen szembeszegült a pápával is, csakhogy a városnak újra működjön az egyeteme, gyarapodjon a könyvtára, legyen nyomdája. Martint faggatta, hogy milyenek az itt élők, mire az erőteljesen megbírálta a városlakókat, irigynek, fősvénynek, hiúnak, hitetlennek, bujálkodónak tartotta őket, akik jobban félnek a franckórtól, mint isten haragjától. „Az urak meg kitapossák a parasztok belét.” (193) Szerinte a könyvtár az egyetlen tisztességes hely. Klimó ugyancsak bírálta a jezsuitákat is, akik „nem akartak reformkatolicizmust”. A mise nyelve maradjon latin, a nép ne értse, csak kábuljon el. „Ők a hatalomhoz ragaszkodtak, nem a hithez” – morogta magában. Halála után a nép őt is elfeledte. Pedig az egyetemre már neves professzorokat hívtak, Johann Delling Kant filozófiájáról adott elő, de sajnos alig akadt a diákok között, aki odafigyelt volna, egy kivétellel, a kék szemű fiú lelkesedett érte. Az ő nagyapja még kertész volt a püspökvárban, az apja meg kereskedő Itáliától Kassáig. A város polgárosodott, női szalonok jöttek létre, ahol gyakran felcsendült a zongoraszó. A kottákat Bécsből hozatták. A csinos Petóné körül zsongtak az urak, de még Josef Schmidt (a diák) is megjelent a partikon Delling professzorral, hogy hallgassák a hölgy zongorajátékát. Péntek O. fanyar humorral jegyzi fel Delling szavait: „jobban játszik, mint amit elismertünk. És azért nem ismerjük el, mert asszony. Mert látjuk közben. És attól, amit látunk, nem halljuk, amit hallunk”. (213) Ez a vonzó attitűd csak kárászéletű volt a város életében, mert újra gyülekeznek a történelmi viharfelhők a város felett.

VI. A *Jupiter* és a VII. a *Mars jegyében* c. fejezetekben a megjelenített történetek már nem mesélős hangneműek, bár aporiáról nincs szó, Péntek Orsolya ügyesen átlépdeli a kilátástalanságot, holott háborús és vérvizataros időket kénytelen megfesteni. Feltűnik Rákóczi, a kuruc-labanc ellentét, de csak érintőlegesen, hogy némi időbeli ugrással az 1848-49-es forradalom-és szabadságharchoz érkezzünk. A városlakók lázonganak, a zsidókat hibáztatják az áruhiány, a sótlan leves miatt. Az ifjú Josef felháborodik ezen: „inkább eszem üres levest, minthogy igaztalan legyek az embertársaimmal. Hát pár napig nem lehet kibírni a vízlevest a hazáért, egy olyan hazáért, amelyben mindenki otthon van, a zsidók is meg a német is meg a magyar? Nem azért kezdtük el ezt az egész kurva forradalmat?” (224-225) De nem számoltak az orrosszal. Meghalt Petőfi, Josef pedig Amerika felé hajózik, itt hagyva Júliát és születendő gyermekét. A forradalmat leverték, gyászol a város. Ezt Péntek O. így érzékelteti: „hallgatott a Mária utcai Oertzen Színház terme, ahol Liszt Ferenc a zongorához ült alig két éve”. (234)

Eltelik 20 év, a Zsolnayak bővítik a gyárat, várják Ferenc József látogatását, akit majd arcképes porcelán vázával ajándékoznak meg. (Itt érdemes megjegyezni, hogy a könyv ízléses borítóját, a Zsolnay-kerámia mintázatot Hrapka Tibor tervezte, s efféle kerámiaborítású épületeket számosat találunk a városban, például óvodák, áruházak, a főposta tetején.) Péntek Orsolya pedig innentől néhány intertextussal lepi meg olvasóját. Például épp a Zsolnay-gyár előtt nézelődő Júlia, Josef árván hagyott felesége a következőt gondolja magában: „ki tudja, van-e Isten. De ha van, látja, hogy itt állok a napon.” (235) Kinek ne ugrana be rögvest Pilinszky Apokrifja? Vagy Júlia kislánya, Ádám kapcsán olvashatjuk a következőt. A gyermek az apja emlékei közt turkál a ház padlásán, majd anyja elé állva mondja: „a haza nem a magasban van”. Nem ott, ahol a szakadt zászló és a kard. „Hanem ott, ahol élünk.” (240) Majd sok lóugrással később – a szerző kénytelen nagy léptekkel haladni a történelemben – mikor már a fiúcska felnőtt, végzett jogász lesz, megnősül, sőt, az unokája, Milán is átélte az adott történelmi viharokat (világháborúkat), és 1951-ben szerb szabotőrként várja kivégzését a börtönudvaron, akkor (miközben lepereg előtte az élete) ezt suttogja magában: „így végzem hát” én is, tennék hozzá, hogy teljes legyen a Radnóti-sor. (295)

Az olvasó szinte beleremeg abba, hogy az irodalom mennyire képes reflektálni saját korára, és az ember mennyire kiszolgáltatott a történelem felettes erőinek, és olykor bizony tehetetlen vele szemben.

Közben a szerző idősík-váltásokban, mozaikosan visszatér a korábbi eseményekhez, az első világháború utáni Trianonhoz, majd a szerbek bevonulásához, aztán a 2. világháború szenvedéseire, az 1944-es rettenetes élményhez, amikor a Tompa Mihály utcai gettóból sorban viszik el és bevonatolják a zsidókat, az utca lakói pedig bezárt zsalugátérekkel zárják el maguk előtt a látványt. Mindeközben az öreg Júlia, aki közel száz évet élt, hiába várja Amerikából a levelet, mert a királyi-császári posta rendre eltüntette azokat. (A megidézett háborús képekben erős áthallást érzünk jelenünkre nézve, az orosz-ukrán háború egyelőre kilátástalan jövőjére vonatkozóan.) Pécssett lassan stabilizálódott a helyzet, az egyetem beindul, a bölcsészkar meghívott neves előadója Kerényi Károly professzor lesz. Milan fiát fölvevették orvostanhallgatónak, amin maga is csodálkozott, hiszen az apját kivégezték. De jönnek az '56-os események, melyben Milan is szerepet játszik, a „mecseki láthatatlanok” közt bujdosva próbál részt venni az ellenállásban, de menekülnie kell. Sikerül átszöknie a jugoszlávokhoz, hátrahagyva kedvesét, a zsidó Annát, aki a csodával határos módon menekült meg a lágerből.

VIII. A záró fejezet a *Föld jegyében* is tartogat számos meglepetést. Mindenekelőtt a narráció, mely idáig E/3.-ban volt, most átvált E/1.-be. A szerzői énelbeszélés egy régi, megsárgult, vérpöttyös fotón látható személyre kérdez rá a nagymamájánál. Kiderül, hogy Milan van a képen, aki eltűnt '56 után. A szerző átmegy egy ismerős idős asszonyhoz, aki bővebb információval tud szolgálni. Anna, Milan kedvese elment Szombathelyre szülni, majd Pestre költöztek, de közben eltelt 20 év, és lánya visszatért Pécsre, egy szállodában pincérnő. Kalandos tehát a történet, de még érdekfeszítőbb lesz ezután. 1989-től a jugoszlávokból szerb és horvát kereskedők lettek. Ugyanis a délszláv háború, s benne Vukovár ostroma felforgatott megint sok mindent. Pécssett hallani lehetett a robbanások zaját. És itt átvált a narráció E/3.-ba. A városban megjelent egy afroamerikai NATO-békefenntartó katona, aki a Rubik-kocka kapcsán kimondja Európa metaforáját: „Európa épp ilyen összekevert kocka, amelyben minden egyforma, és mégis rejtélyes módon minden különböző”. (332) Péntek Orsolya ezután egy napjainkra is érvényes, kemény megállapítást tesz: „békefenntartó? Mintha a békét fent lehetne tartani. A háta mögött megint háború van. Mert ilyen az ember. Mocskos, undorító állat”! (333) Az afroamerikai pár napra jött át Pécsre, kicsit megpihenni, erőt gyűjteni a továbbiakhoz, mert elviselhetetlen volt állnia a halott gyermekekkel tömött sírok szélén... Apja New Yorkban sokat mesélt a fehér nagyapáról, aki még 1849-ben egy kis európai országból bevándorolt férfi leszármazottja volt. A katona betéved a Palatinus Hotelba, és szóba elegyedik a szőke, kék szemű pincérnővel, akinek meg az apja Jugoszláviába menekült a forradalom után. Itt tisztázzák, hogy az 1956-os forradalomról volt szó. Majd a rómaiakról beszélnek, mire a néger megjegyzi: „ti egyszerre éltek 2000 évvel ezelőtt, meg 500 éve meg az előző meg a mostani háború alatt, csak épp a jelenben nem éltek”. (337) Aztán a férfi – kicsit zavaros fejjel – kísétál a négytornyú templom előtti térre. És itt abszurd pillanatok tanúi lehetünk. Összetalálkozik egy idős pappal: „a háborúból jött, fiam?” Majd a pap felemelte a kezét, a férfi pedig megértve, mit akar, „lehajolt, hogy az elérje a homlokát. Érezte az ujjait, amint keresztet rajzol velük”. Latinul mondott valamit. Péntek Orsolya a drámai pillanatot, az emberi esendőség perceit átfordítja lírába, minden érzelmesség nélkül. Ezt olvashatjuk: „ha képes lett volna megszólalni, megkérte volna, hogy védje meg. Hogy ne kelljen visszamennie soha többé. Se oda, se New Yorkba. Hogy hadd maradjon itt, a négytornyú templom alatt, a dédapja városában. (...) Milyen lehet itt itthon lenni? – gondolta, és megindult az Irgalmasok utcáján lefelé”. (340)

A regényt lezáró gondolatok újra E/1.-ben íródnak. A szerző életében ismét eltelt 10 év, becsavarogta Európát, ingázott Pest és Pécs között, nála volt az a régi fénykép. Egy hónapja halt meg a pécsi nagymamája, most tulajdonképpen búcsúzni jött a háztól, a várostól. Betért a Palatinusba, hallotta az előzőleg elhangzott párbeszédet. A fotót egy pincérkollégának tudta átadni, mert a kék szemű lány épp eltűnt a konyha mélyén. A szerző kiszédeleg a szállodából, és eltöpreng: „...tébláboltam gyermekkorom emlékfotóslányai közt. Pécsi lettem volna mégis,

én, aki a városok közt ragadtam? Nem tudom, hogy történt és mikor. Hogy egyáltalán voltam-e valaha valami más”. (342) Ezután látomásos képek sora következik, a kert leírása, Pécs történelme gyorsított filmkockákon elperregve, majd egy szép, vigasztaló képpel zárul a könyv. A Zsolnay-negyedben (január 29-én) meglát a falon egy napozó lepkét. Mint a délvidéki városokban. „Nincs otthonom. Vagy ha van, hát 10-20 város ugyanannyi utcájában lakom a limesen belül. De a világ immár bejárható”. (352) Ez épp oly ritka csoda, mint ez a lepke a falon télvíz idején. Vagy az, hogy valaki idetéved Ad Flexumból és pont az erkélyével szemben ott pulzál, sziporkázik, ragyog a Vénusz a felhőtlen éjszakákon az égboltozaton, mint személyes védője, mint a város oltalmazója. Ez a város a Mérleg jegyében és a Vénusz házában áll. Magam is hazaérkeztem tehát.

/Péntek Orsolya: Vénusz jegyében/Pécs regénye, Kalligram, Bp., 2022/

Mosonyi Kata